

وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری

دانشگاه پیام نور

عنوان پایان نامه:

نقش فعالیتهای کشاورزی در توسعه روستایی

(نمونه موردی شهرستان اهواز دهستان کوت عبدالله)

نگارش:

جواهر مهاوی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علی نصیری

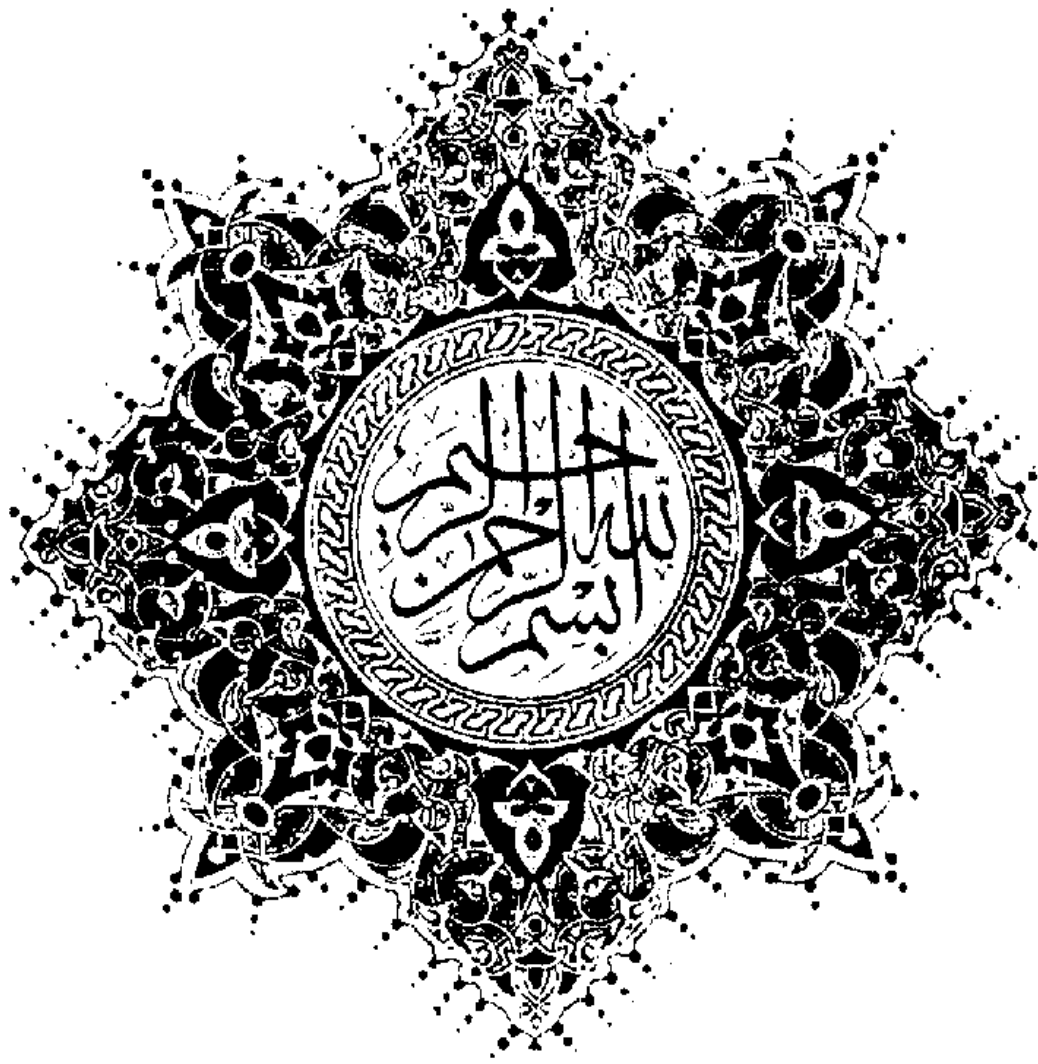
استاد مشاور:

خانم دکتر معصومه پازوکی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

مهرماه ۱۳۹۱

تقدیم ویژه:

به دوستم نیاز که در تمام مراحل زندگی و تحصیل مثل یک پدر و مادر مهربان همیشه کنارم بود.

تقدیر و تشکر

با حمد و سپاس به درگاه ایزد منان

بر خود لازم می‌دانم تا بدین وسیله از تمام عزیزانی که همواره در طول زندگی و در راه کسب علم و دانش مشوق و یاور من بوده‌اند و به نوعی بر اندوخته‌های علمی من افزوده‌اند تشکر نمایم. همچنین مراتب سپاس و قدردانی خود را از استاد محترم و ارجمند جناب آقای دکتر علی نصیری به پاس زحمات و راهنمایی‌های روشن‌گرشان و همچنین از استاد مشاور خانم دکتر معصومه پازوکی که همواره اینجانب را مرهون راهنمایی‌های سازنده خود قرار داده‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی کنم از سایر اساتید گروه جغرافیای دانشگاه پیام نور که در طول دوران تحصیل از محضرشان استفاده فراوان برده‌ام کمال تشکر و سپاسگذاری را دارم و سعادت و سلامت این عزیزان را از درگاه احدیت مسئلت می‌نمایم.

چکیده

هدف توسعه روستایی به عنوان راهبردی برای بهبود زندگی اقتصادی و اجتماعی مردم فقیر روستایی؛ نوین سازی جامعه روستایی و تغییر آن از یک انزوای سنتی به جامعه ای است که با اقتصاد ملی و بین المللی آمیخته شده باشد. از طرفی، برنامه ها و طرح های مربوط به توسعه پایدار روستایی نیز، در محدوده یک بخش خلاصه نمی شوند بلکه در قالب یک پارادایم سیستماتیک، مواردی همچون (بهبود بهره وری، افزایش اشتغال، تأمین حداقل نیازهای اساسی) غذا، مسکن و فاکتورهایی از جمله آموزش، بهداشت و در مجموع ارتقای کیفیت زندگی را در برخواهند گرفت.

دهستان کوت عبدالله یکی از مناطق جغرافیایی استان خوزستان که در محدوده شهرستان اهواز واقع شده، دارای سکونتگاه روستائی است. این منطقه که از سه واحد مختلف توپوگرافیک تشکیل شده، از پتانسیل های محیطی متفاوتی برخوردار است. روش مطالعه در پژوهش مورد بحث، توصیفی تحلیلی است و برای جمع آوری اطلاعات، از تلفیق روش های اسنادی میدانی، از جمله مشاهده، مصاحبه و همچنین آمار و اطلاعات موجود، کتاب ها، نقشه ها و مجله ها بهره گرفته شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها و ترسیم نقشه ها از نرم افزارهای مختلف، و برای ارزیابی فرضیه ها از آزمون تی تست استفاده گردید. در فرایند اجرای مطالعه، ابتدا با اتکا به بررسی و شناخت ادبیات و مشاهده شناسایی شدند و سپس براساس رهیافت سامانه ای، این اطلاعات تجزیه و تحلیل، جمع بندی، تلفیق و به صورت لایه های اطلاعاتی تهیه گردیدند. براساس یافته های تحقیق مشخص شده فعالیتهای کشاورزی در توسعه روستایی دهستان نقش موثری داشته باشند. و علی رغم بحران های اقتصادی کنونی و گسترش روزافزون بیکاری می توان با توسعه فعالیتهای کشاورزی به اشتغال زایی و کاهش بیکاری جوانان اقدام نمود.

واژگان کلیدی: توسعه روستائی، توسعه کشاورزی، دهستان کوت عبدالله،

فهرست

صفحه	عنوان	فصل اول کلیات
۸	۱. فصل اول	۸
۸	۱-۱. مقدمه	۸
۱۰	۲-۱. بیان مساله	۱۰
۱۲	۳-۱. ضرورت و اهداف تحقیق	۱۲
۱۴	۴-۱. پیشینه تحقیق:	۱۴
۱۵	۵-۱. فرضیه های تحقیق:	۱۵
۱۵	۶-۱. روش انجام تحقیق	۱۵
۱۶	۶-۱. روشهای گردآوری اطلاعات	۱۶
۱۸	۷-۱. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات	۱۸
۱۸	۸-۱. مشکلات و تنگناهای تحقیق	۱۸
۱۹	۹-۱. تعریف مفاهیم و واژه های اختصاصی تحقیق	۱۹
	فصل دوم	مبانی نظری تحقیق
۲۱	۱-۲. مقدمه	۲۱
۲۲	۲-۲. معنای لغوی توسعه	۲۲
۲۴	۳-۲. دیدگاههای پیرامون توسعه	۲۴
۲۸	۴-۲. توسعه اقتصادی	۲۸
۲۸	۵-۲. توسعه پایدار	۲۸
۳۰	۶-۲. ارزیابی توان های محیطی روستائی	۳۰
۳۴	۷-۲. ابعاد توسعه	۳۴
۳۴	بعد زیست محیطی	۳۴
۳۵	بعد اقتصادی	۳۵
۳۶	بعد اجتماعی	۳۶
۳۶	توسعه فرهنگی	۳۶
۳۷	۸-۲. اندازه گیری توسعه	۳۷
۳۸	شاخص توسعه انسانی	۳۸
۴۰	تئوری دور تسلسل توسعه نیافتگی:	۴۰
۴۱	۹-۲. تحول نگرش ها و رویکردهای توسعه	۴۱
۴۶	۱۰-۲. دیدگاهها در مورد توسعه	۴۶

۵۰	استراتژی توسعه با اتکا بر بخش کشاورزی (انقلاب سبز).....
۵۲	تعریف روستا و توسعه روستایی.....
۵۳	توسعه روستایی:.....
۵۴	۱-۱. استراتژی‌های توسعه روستایی.....
	۳. فصل سوم ویژگی‌های طبیعی و انسانی و اجتماعی دهستان کوت عبدالله
۵۷	۳-۱. ویژگی‌های عمده جغرافیایی و اقلیمی.....
۵۷	موقعیت و جغرافیای استان.....
۵۸	موقعیت جغرافیایی شهر اهواز.....
۶۰	موقعیت دهستان کوت عبدالله.....
۶۲	زمین شناسی:.....
۶۳	وضعیت لرزه خیزی:.....
۶۴	ناهمواریها:.....
۶۵	ویژگی‌های اقلیمی.....
۷۱	۳-۲. منابع آب و رودهای استان و شهرستان.....
۷۱	حوزه های محدوده ناحیه اهواز:.....
۷۲	منابع آب:.....
۷۴	۳-۳. تأسیسات تأمین آب برای مصارف کشاورزی، صنعتی، شرب و:.....
۷۶	جنس خاک:.....
۷۸	۳-۴. تحلیل ویژگی های جمعیتی □ اجتماعی و فرهنگی ناحیه اهواز.....
۷۸	تحلیل ساختار و تحول حرکات جمعیت و روند تغییرات.....
۸۷	۵-۳. تحلیل ساختار اجتماعی و فرهنگی موثر بر نظام اسکان در سطح ناحیه.....
۹۸	۳-۶. تعداد سیر تحول جمعیت در شهرستان و دهستان:.....
۹۸	ساختار جمعیت.....
۹۸	شناخت و تحلیل ویژگی‌های بخش مرکزی:.....
۹۹	۳-۷. ویژگی‌های جمعیتی دهستان کوت عبدالله.....
۹۹	تغییرات نرخ رشد جمعیت شهرستان و دهستان:.....
۱۰۱	تراکم جمعیت:.....
۱۰۱	تراکم نسبی جمعیت.....
۱۰۲	تراکم بیولوژیک جمعیت.....
۱۰۳	وضعیت فعالیت و اشتغال جمعیت در دهستان:.....
۱۰۵	ترکیب جمعیت:.....
۱۱۲	وضعیت فعالیت و اشتغال جمعیت در دهستان به تفکیک جنسیتی.....
۱۱۲	ترکیب فعالیت در جمعیت دهستان به تفکیک جنسیتی.....
۱۱۳	خانوارهای معمولی بر حسب سرپرست خانوار و تعداد افراد با سواد.....

- ۱۱۳ ..... سواد آموزی جمعیت:
- ۱۱۶ ..... مهاجرت و جابه‌جایی جمعیت
- ۱۱۷ ..... (مرکز آمار ایران).
- ۱۱۷ ..... دلایل مهاجرت فرستی و مهاجرت پذیری
- ۱۲۰ ..... ۸-۳. پیش بینی جمعیت

۴ فصل چهارم: کشاورزی و توسعه پایدار

پردازش داده‌ها، نقشه‌های انواع واحدهای اراضی، عکسهای هوایی و غیره

- ۱۲۲ ..... ۱-۴. سیمای کشاورزی ایران:
- ۱۲۴ ..... ۲-۴. موقعیت کلی و جایگاه کشاورزی دهستان
- ۱۲۵ ..... ۳-۴. وضعیت کشاورزی قبل از انقلاب اسلامی
- ۱۲۶ ..... ۴-۴. وضعیت کشاورزی بعد از انقلاب اسلامی
- ۱۴۷ ..... ۵-۴. اثرات عوامل طبیعی بر فعالیت‌های کشاورزی
- ۱۴۸ ..... تاثیر آب و هوا در کشاورزی
- ۱۴۹ ..... نقش رطوبت در فعالیت‌های کشاورزی
- ۱۵۱ ..... ۶-۴. تاثیر ژئومرفولوژی بر فعالیت‌های کشاورزی
- ۱۵۲ ..... ۷-۴. وضعیت کشاورزی دهستان کوت عبدالله:
- ۱۵۳ ..... ۸-۴. عوامل تولید کشاورزی
- ۱۵۳ ..... زمین و نوع کاربری اراضی
- ۱۵۴ ..... ماشین و ابزار آلات کشاورزی
- ۱۵۵ ..... ۹-۴. تقویم زراعی

۵. فصل پنجم نتیجه‌گیری و پیشنهادات

- ۱۶۶ ..... ۱-۵. مقدمه
- ۱۶۷ ..... ۲-۵. فرضیه‌های تحقیق
- ۱۷۲ ..... ۳-۵. نتیجه‌گیری
- ۱۷۳ ..... ۴-۵. پیشنهادات
- ۱۷۴ ..... ۵-۵. پیشنهادات برای وضعیت مطلوب
- ۱۷۵ ..... ۶-۵. پیشنهادها و راهکارها
- ۱۷۶ ..... پیشنهادهای بخش کشاورزی

فصل اول

کليات تحقيق

۱. فصل اول

۱-۱. مقدمه

ارزیابی توان‌های محیطی به عنوان یکی از ابعاد توسعه پایدار، از جمله مهم‌ترین مسائلی است که در تمام برنامه‌های توسعه ناحیه‌ای اعم از شهری و روستائی مورد توجه و تأکید می‌باشد، به گونه‌ای که هر بحث جدیدی درباره توسعه بدون توجه به مفهوم پایداری، ناتمام تلقی می‌شود (بدری و افتخاری، ۱۳۸۲، ص ۹). منظور از توان‌های محیطی کلیه امکانات و منابع موجود در سطح یا زیرزمین می‌باشد که به طور طبیعی در فضاهای جغرافیائی مختلف موجود بوده و می‌تواند به عنوان پایه‌ای برای اجرای طرح‌های توسعه‌ای به منظور بهبود وضعیت معیشت انسانی مورد استفاده قرار گیرد. آب‌های سطحی و زیرزمینی، خاک‌های حاصلخیز، پوشش گیاهی، معادن، آب و هوای مساعد، باران کافی و ده‌ها عامل طبیعی دیگر از جمله مهم‌ترین عوامل محیطی محسوب می‌شوند که انسان با استفاده عاقلانه از آنها می‌تواند به بهبود زندگی خود کمک نماید.

از طرفی مفهوم توسعه روستائی از دهه ۱۹۷۰ م تاکنون در ابعاد مختلف نظری و اجرایی، دستخوش تغییرات مهم و بنیادی شده است. علت این تحولات مهم، تنها استقرار حدود نیمی از جمعیت جهان در سکونتگاه‌های روستائی و یا اهمیت نقش اقتصادی مناطق روستائی نیست؛ بلکه اهمیت و تأثیر ابعاد توسعه روستائی بر توسعه ملی کشورها نیز در آن مؤثر است.

از سوی دیگر تاریخ نشان داده است که منشأ توسعه یافتگی در ممالک توسعه یافته دنیا بر اساس مازاد کشاورزی صورت گرفته و بخش کشاورزی به لحاظ تنها بخش اقتصادی جوامع مختلف، در مراحل اولیه توسعه، عمده‌ترین نقش را داشته است (آسایش، ۱۳۷۴، ص ۶). اقتصاد کشور ما نیز تا قبل از روی کار آمدن درآمدهای نفتی بر پایه کشاورزی استوار بود و این بخش تنها منبع تامین درآمد خزانة و هزینه‌های دولت به

شمار می رفت، ولی امروزه تحقق استقلال اقتصادی کشور به لحاظ وابستگی آن به درآمدهای حاصل از فروش نفت به طور جدی در معرض تهدید استکبار جهانی قرار گرفته است (محمودیان، ۱۳۷۷، ص ۲).

توسعه روستایی با بهره‌گیری از بنیانهای سرزمینی مانند آب، خاک، اراضی مستعد کشاورزی، علم و تکنولوژی، شیوه‌های معیشت، ساختار جمعیت و غیره، به عنوان قاعده نظام سکونت و فعالیت ملی، نقش اساسی در توسعه ملی ایفا می‌کند (هجرتی، ۱۳۷۹، ص ۴) با توجه به اینکه آسیب پذیری بخش کشاورزی و جوامع روستایی از عوارض زیست محیطی نسبت به جوامع شهری کمتر است از طرفی کشاورزی به عنوان یکی از بخشهای مهم در فرایند تولید همواره جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد جهانی داشته است به ویژه پس از وقوع شوک‌های نفتی دهه هفتاد که منجر به رکود اقتصادی در جهان غرب گردید توجه به کشاورزی و فرآورده‌های آن به عنوان یک عامل مهم در رشد و توسعه اقتصادی معطوف گردید با توجه به اینکه ایران دارای توان‌های بالقوه منابع طبیعی و محیطی و تنوع گسترده آب و هوایی می‌باشد بخش کشاورزی می‌تواند نقش و اهمیت فوق‌العاده‌ای در فرایند توسعه اقتصادی داشته باشد (عسگری، ۱۳۸۲، ص ۲۱۶).

همچنین بسیاری از کارشناسان امور اقتصادی کشور بر این باورند که بخش کشاورزی می‌تواند در کوتاه مدت سهم تولید کالای جامعه را گسترش داده و شرایط عینی مشارکت قشر وسیعی از جمعیت را در حرکت اقتصادی فراهم آورد. (ابریشمی، ۱۳۷۵، ص ۲)

با توجه به اینکه توسعه روستایی راهبردی جهت بهبود زندگی اجتماعی و اقتصادی روستاییان فقیر است. و چون هدف از توسعه روستایی کاهش فقر است باید افزایش تولید و قدرت تولیدی را مشخصاً به دنبال داشته باشد این راهبرد به مدرنیزاسیون و پولی کردن جامعه روستایی و نیز انتقال آن از انزوای سنتی و اتصال ملی ارتباط دارد بنابراین هدفهای توسعه روستایی فراتر از هر بخش ویژه‌ای گسترش می‌یابد این هدفها بهبود وضع تولید، افزایش اشتغال، و تامین حداقل قابل قبولی از غذا و مسکن، آموزش و بهداشت را شامل می‌شود.

با توسعه فعالیت‌های کشاورزی و صنایع وابسته به آن در نواحی روستایی می‌توان به اهداف مذکور دست پیدا کرد و باعث توسعه اقتصادی کشور شد زیرا توسعه روستایی زیربنای توسعه منطقه ای و ملی می‌باشد.

۲-۱. بیان مساله

امروزه تاثیر اهمیت کشاورزی و نقش آن در اقتصاد کشور بر کسی پوشیده نیست و نیاز بخش‌های مختلف اقتصادی کشور به کشاورزی واقعیتی است که اگر مورد بی توجهی قرار گیرد لطمه بزرگی بر روند رشد و توسعه کشور خواهد زد قبول اهمیت بخش کشاورزی در اقتصاد فعلی و آینده کشور و نیاز به درآمدهای ارزی حاصل از آن و استفاده از تولیدات این بخش برای مصرف داخلی ضرورت توجه به بخش کشاورزی را امری مسلم می‌نماید. بهره‌گیری از توانمندی‌های این بخش می‌تواند کشور را در تحقق اهداف توسعه ای خویش یاری رسانده و توجه و عنایت بیشتر به آن می‌تواند بنیانی محکم برای حرکت رو به رشد و توسعه ملی پی ریزی نماید. (مطیعی لنگرودی ۱۳۸۱ ص ۸۲)

در این راستا دهستان کوت عبدالله در اهواز به عنوان بخشی از جامعه بزرگ روستایی ایران از پتانسیل و استعداد قابل توجهی در زمینه کشاورزی برخوردار است اما این دهستان به دلیل عدم توجه و به دلیل اولویت قرارگرفتن توسعه شهری، توجه به توسعه روستائی مطرح نبوده اگرهم بوده خیلی ناچیز بوده است و کمبود مطالعات در زمینه توسعه کشاورزی و فقدان یک برنامه منسجم و مدون در استفاده از توانهای آن و همچنین به لحاظ محرومیت جامعه روستایی از خدمات و امکانات زیربنای کشاورزی نتوانسته در زمینه اشتغال و جذب نیروی فعال موفق باشد و روستاهای این دهستان به روستاهای مهاجر فرست تبدیل شده اند افزون بر این از مهمترین مواردی که برنامه ریزی در آن افزایش تولید در بخش کشاورزی را به دنبال دارد مسائل مربوط به آب و خاک است بخش آب از عوامل اصلی و بهبود دهنده سیستم آبیاری و زهکشی و از عوامل ضروری در جهت کسب اهداف توسعه ای یعنی کاهش فقر و تاثیر بر حصول توسعه پایدار بویژه در عرضه کشاورزی قلمداد می‌شود. با توجه به کمبود بارش در دهستان کوت عبدالله بهره وری بهینه از منابع آب،

امکان لازم برای افزایش سطح زیر کشت و افزایش اشتغال را فراهم می نماید در این دهستان به دلیل شرایط خاص اقلیمی توسعه زیربنای آبیاری ضرورت داشته و لازم است به طور مستمر به بهبود آن پرداخت از طرفی دیگر به دلیل فرسایش شدید خاک برنامه آبخیزداری و جلوگیری از تخریب اراضی باید بخش اساسی در سیاست‌های توسعه کشاورزی را به خود اختصاص دهد چون یکپارچه سازی صحیح ترین روش مبارزه با مشکلات مربوط به قطعه قطعه شدن اراضی بوده که در پی آن بازده اندکی محصول حاصل می گردد.

انتخاب این موضوع برای پژوهش عمدتاً ناشی از چند عامل عمده بوده است:

- توان های طبیعی مهم ترین عامل تعیین کننده نوع فعالیت های اقتصادی و همچنین توزیع جمعیت در آن ناحیه است.
- یکی دیگر از دلایل لزوم ارزیابی فعالیت‌های کشاورزی، ضرورت تحلیل هزینه و فایده فعالیت های اقتصادی است. فعالیت های اقتصادی زمانی قابل دوام و استمرار هستند که میزان سوددهی آنها در مقایسه با هزینه های تولید، بالاتر باشد.
- توجه و تأکید بر توسعه پایدار از دلایل دیگر توجه به ارزیابی های فعالیت‌های کشاورزی است.

سوالات تحقیق:

۱- فعالیت‌های کشاورزی چه نقشی در توسعه روستایی دهستان کوت عبدالله دارد؟

۲- توانهای محیطی موثر در توسعه کشاورزی دهستان کوت عبدالله کدامند؟

۳-۱. ضرورت و اهداف تحقیق

شناخت دقیق مسایل مربوط به توسعه روستاهای ایران از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. زیرا ریشه تمامی مشکلات و مسائل عقب ماندگی مثل فقر گسترده، نابرابری در حال رشد، رشد سریع جمعیت و بیکاری فزاینده، در مناطق روستایی قرار دارد (تودارو، ۱۳۶۴، ص ۲۵۵).

یکی از اهداف کلان توسعه در نگاه جدید در اغلب کشورها و از جمله کشور ما، کاهش بیکاری و توسعه فعالیت های شغلی از طریق بهره برداریهای اصولی و منطقی از توان های محیطی است. توسعه و عمران روستایی در چند دهه اخیر همواره یکی از دغدغه های اصلی توسعه در ایران و اکثر کشورهای در حال توسعه بوده است. در بسیاری از کشورها، توسعه روستایی به مثابه راهبردی با اهمیت برای تأمین نیازهای اساسی و توزیع بهینه منافع ناشی از توسعه ملی تلقی شده و بدین منظور با شیوه‌های متعدد، الگوهای متنوعی برای توسعه روستایی تجربه شده که عمدتاً دستاوردهای مطلوبی نداشته و هنوز سهم جوامع روستایی جهان سوم از توسعه و پیشرفت بسیار اندک است و اکثر فقرای این کشورها یا در روستاها بسر می برند و یا شهرنشینانی عمدتاً حاشیه نشین با منشاء روستایی بوده اند.

بانک جهانی سرانجام به این باور رسیده که توسعه روستایی، راهبردی برای بهبود زندگی اجتماعی و اقتصادی روستاییان فقیر و تلاشی همه جانبه برای کاهش فقر است که این امر با افزایش تولید و ارتقاء بهره وری در محیط روستایی میسر می گردد. توسعه روستایی یا نوین سازی جامعه روستایی بایستی این جامعه را از انزوای سستی بیرون آورده و با اقتصاد ملی عجین سازد. به همین جهت توسعه روستایی تلاشی فراگیر است که به محدوده یک بخش خلاصه نمی شود و کلیه بخش ها و زمینه های اجتماعی، اقتصادی، فیزیکی و .... توسعه را در بر می گیرد (مشاورین DHV، ۱۹۷۹، ص ۶۲۹). در ایران گر چه از ابتدای قرن حاضر تلاش های پراکنده ای برای توسعه روستایی آغاز شده و در تدوین برنامه های عمرانی کشور نیز تا حدودی مورد توجه قرار گرفته اما تغییر و تحول در جامعه روستایی ایران با انقلاب اسلامی ابعاد گسترده و

عمیقی یافته‌است. هر چند به تناسب دگرگونی‌ها بر مسائل و چالش‌های توسعه روستایی نیز افزوده شده، بطوری که امروزه علاوه بر آن که بسیاری از مسائل دیرینه کماکان بجای مانده، چالش‌های نوینی نیز سر بر آورده‌اند.

از سوی دیگر دهستان کوت عبدالله به واسطه داشتن توان‌های محیطی بسیار خوب نظیر خاک مناسب و رود پر آب کارون یکی از مناطق حاصل خیز استان و از مناطق مستعد برای کشاورزی می‌باشد این منطقه با وجود استعدادها و پتانسیل‌های زیاد برای توسعه، دارای مسائل و مشکلات متعددی نیز می‌باشد که این امر، انجام تحقیقات علمی و کاربردی راجهت برطرف کردن مشکلات و بالفعل کردن استعدادها و پتانسیل‌های بالقوه در این دهستان ضروری می‌سازد.

اهداف تحقیق عبارتند از:

اصلی‌ترین هدف مورد جستجو در این تحقیق شناخت توان‌های محیطی و کمک به توسعه پایدار روستایی است آن هم توسعه همه جانبه است.

اهداف دیگر عبارتند از:

شناخت ظرفیت‌های محیطی و کاربری‌های بهینه جهت توسعه روستایی

تجزیه و تحلیل عوامل محیطی مؤثر در توسعه روستایی،

شناسایی نواحی با پتانسیل‌های بالقوه توسعه،

شناسایی راه‌های ارتقای کیفیت محصولات از دو طریق

۱- توسعه کاربری‌ها

۲- توسعه بهره برداری‌ها، درجهت توسعه اشتغال و درآمد روستائیان.

• استفاده مناسب و بهینه از آب و خاک و کاشت محصولات متناسب با پتانسیل‌های منطقه جهت ارائه پیشنهادها

لازم،

• بررسی توانهای موجود منطقه در بخش کشاورزی، دامداری، و ارائه اصول و پیشنهادهایی که در صورت به کارگیری آنها موجبات توسعه کشاورزی و به دنبال توسعه روستایی فراهم آید

۴-۱. پیشینه تحقیق:

سابقه تحقیقات و بررسی های انجام شده حول محور یک کار تحقیقی انجام آنرا تسهیل میکند و نتایج بدست آمده می تواند از بعضی دوباره کاریها جلوگیری کند در خصوص موضوع مورد مطالعه تحقیقانی به شرح ذیل انجام شده که عبارتند از:

فیروزی (۱۳۷۹) : مطالعه ای با عنوان (نقش فعالیت‌های کشاورزی در توسعه روستایی نمونه موردی دشت آزادگان) انجام داده است موید این است که احیا کشاورزی بهترین راهکار برای توسعه پایدار در این منطقه است.

-رئیس دانا (۱۳۸۰) در کتاب بررسی کاربردهای توسعه و اقتصاد ایران به بررسی کارکردهای بخش کشاورزی و نقش آن در توسعه اجتماعی - اقتصادی می پردازد.

-مطیعی لنگرودی (۱۳۸۱) در کتاب جغرافیای اقتصادی ایران (کشاورزی) ضمن بررسی عوامل تولید در بخش کشاورزی ایران راهکارهای رشد کشاورزی ایران رانیز مطرح کرده است.

-قربانی (۱۳۸۲) تحقیقی با عنوان (نقش فعالیت‌های کشاورزی در توسعه روستایی نمونه موردی روستاهای شهرستان کرمانشاه) انجام داد است از جمله نتایج مهم این تحقیق که می توان به آن اشاره کرد این است که خلاء نظام بهره برداری مناسب به خصوص بعد از اصلاحات ارضی و نبود یک جایگزین مناسب برای نظام سنتی در قبل از اصلاحات ارضی مشکل اصلی کشاورزی در ایران است.

-موسوی (۱۳۸۴) تحقیقی با عنوان امکان سنجی توسعه کشاورزی نمونه موردی شهرستان (دهلران) در دانشگاه تهران انجام داده است این تحقیق ضمن بررسی امکان سنجی و توانمندیهای بخش کشاورزی بیانگر

این مطلب است که ضعف مدیریت، فرسایش خاک و پایین بودن سطح سواد کشاورزان از عوامل اصلی رکود کشاورزی در این منطقه می باشد. در این راستا پیشنهادات زیر ارائه شده است.

۱- توسعه کاربریهای متناسب با توانهای محیطی در جهت رسیدن به توسعه پایدار، جلوگیری از تخریب زیست محیطی و بحران های ناشی از آن

۲- بهینه سازی فعالیتهای کشاورزی در توسعه روستایی را به دنبال داشته باشد

۵-۱. فرضیه های تحقیق:

فرضیه یک راه حل فرضی و یا نظریه ای است که باید ثابت شود و جوابی معقول برای پژوهش ارائه کند در اصل فرضیه و مساله پژوهش با یکدیگر بسیار مرتبط هستند و اساس الگو بررسی های پژوهشی را تشکیل می دهد (لونسبری و آلد ریچ ۱۳۸۷ص ۱۲۳)

تا کنون مطالعه ای در زمینه نقش فعالیتهای کشاورزی در توسعه روستایی در منطقه مورد مطالعه انجام نشده است این تحقیق سعی دارد ضمن بررسی این امر به ارائه راهکارهایی برای بهبود عملکرد توسعه روستایی در آینده نیز کمک کند در این راستا مهمترین فرضیاتی که در این پایان نامه مطرح است به شرح ذیل می باشد:

۱- به نظر می رسد فعالیتهای کشاورزی می تواند در توسعه روستایی دهستان نقش موثری داشته باشند.

۲- به نظر می رسد با توجه به بحران های اقتصادی کنونی و گسترش روزافزون بیکاری می توان با

توسعه فعالیتهای کشاورزی به اشتغال زایی و کاهش بیکاری جوانان اقدام نمود.

۶-۱. روش انجام تحقیق

تحقیق حاضر از نظر گردآوری اطلاعات توصیفی - تحلیلی است. که اطلاعات آن با استفاده از روش های اسنادی و مطالعات میدانی جمع آوری شده است. ابتدا مباحث نظریه ای و پیشینه تحقیق با بهره گیری از منابع

مرتبط با موضوع تدوین شد و سپس برای جمع آوری آمار و اطلاعات مربوط، بعد از بدست آوردن اطلاعات و داده های خام از طریق پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده شروع به استخراج آنها نموده و سوالاتی را طبقه بندی کرده تا جوابهای آنها استخراج شود و تعداد پاسخ دهندگان و درصد فراوانی آنها مشخص گردد بعد از این مرحله شروع به تجزیه و تحلیل داده ها نمودیم.

۱-۶-۱ روشهای گردآوری اطلاعات

روشهای گردآوری اطلاعات در این تحقیق به دو قسمت تقسیم می شوند که عبارتند از:

۱-۶-۲ روش های کتابخانه ای

برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز انجام این تحقیق یکی از روشهای گوناگونی که می توان استفاده کرد عبارتند از:

ابزار	روش
جستجو اینترنت، مطالعه بررسی و استفاده از متون مجلات و پایان نامه	کتابخانه ای

جدول شماره ۱ : ابزار های گرد آوری اطلاعات

۱-۶-۳ روشهای میدانی

روش مصاحبه :

جهت تکمیل اطلاعات با برخی از افراد آگاه محلی و مسئولین شهر مصاحبه حضوری صورت گرفت.

روش مشاهده ای :

در طی مطالعه میدانی، روستاهای دهستان از نزدیک مورد مشاهده قرار گرفت و عکس‌های مورد نیاز تحقیق تهیه شد.

۴-۶-۱- جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق افراد فعال و غیرفعال زن و مرد در دهستان کوت عبدالله می باشد که براساس آخرین آمار نفوس و مسکن برابر ۷۳۶۴۳ نفر است. که باتوجه به مشخص بودن جامعه آن محدود به شمار می رود.

۵-۶-۱- روش نمونه گیری و تعیین حجم نمونه

نمونه و نمونه گیری از مهم ترین مباحث در آمار علوم انسانی و جغرافیایی است. چه از طرفی با توجه به وسعت جمعیت یا موضوعات مورد مطالعه، محقق ناچار است به نمونه گیری بپردازد. از طرفی دیگر، اعتماد به یافته های یک تحقیق با صحت نمونه گیری آن سنجیده می شود (ساروخانی، ۱۳۸۱ص ۱۲۱).

از آنجا که جامعه آماری این تحقیق، افراد فعال و غیرفعال زن و مرد در دهستان کوت عبدالله می باشد جامعه ای محدود است، لذا در این تحقیق از فرمول نمونه گیری جامعه محدود برای نمونه گیری استفاده شده است.

$$n = \frac{NZ \frac{\alpha}{2} pq}{\varepsilon^2 (N-1) + Z \frac{\alpha}{2} pq}$$

که در آن

P: برآورد نسبت صفت متغیر؛ ۰،۵

Z: متغیر نرمال واحد متناظر با سطح اطمینان ۹۵ درصد؛ ۱،۹۶

ε : مقدار اشتباه مجاز؛ ۰/۱

N = تعداد جامعه آماری؛ ۷۳۶۴۳

$$n = \frac{73643 \times [1.96]^2 \times 0.5 \times 0.5}{(0.1)^2 \times (73643 - 1) + (1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5} = 95.91 \cong 96$$

n = حجم نمونه با توجه به فرمول کوکران، ۹۶ عدد محاسبه شد.

۶-۶-۱ طراحی پرسشنامه

در طراحی پرسشنامه سعی شد که سوالات پرسشنامه تا حد ممکن قابل فهم باشد. برای طراحی این سوالات از طیف پنج گزینه ای لیکرت استفاده گردیده است که یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری به شمار می رود.

۱-۷. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

برای تجزیه و تحلیل داده ها از دو روش کمی و کیفی استفاده شده است مبنا و معیار در تجزیه و تحلیل های کیفی مشخصاً عقل، منطق تفکر و استدلال است یعنی با استفاده از عقل و منطق و اندیشه اسناد و مدارک را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار داده حقیقت را کشف و درباره فرضیه ها اظهار نظر نموده با جمع آوری اسناد و مدارک و تحقیقات و نوشته های مرتبط از طریق نرم افزارهای SPSS و با استفاده از آزمون های t و آزمون همبستگی اسپیرمن به ارزیابی فرضیه ها پرداخته و نسبت به رد یا تایید آنها اقدام نمودیم.

۱-۸. مشکلات و تنگناهای تحقیق

به طور کلی هر پژوهش و تحقیق با مشکلات و دشواریهایی همراه است این امر بخصوص در بررسی و پژوهش درباره موضوعات و مناطقی که بنا به دلایل جزو مناطق محروم می باشند بیشتر نمود پیدا می کند. عمده مشکلاتی که پیرامون تحقیق درباره موضوع تحقیق و محل آنها باعث بوجود آمدن محدودیتهایی در انجام تحقیق گردیدند عبارتند از:

- کمبود و ناقص بودن اطلاعات و پراکنده بودن آن در زمینه مسائل دهستان
- دوری از مراکز علمی و عدم دسترسی به منابع علمی